

HALDA

Haldafabriken ligger på västra sidan av Mörrumsån, idag Halda utvecklingscentrum.

Henning Hammarlund från Varalöv vid Helsingborg hade ett stort intresse för urmakeribranschen och sökte efter en lämplig plats för en urfabrik

År 1887 beslutade han sig för att lägga fabriken i Svängsta. Den 1 maj 1887 undertecknades köpbrevet, säljare var hemmanet Södra Öjavad och priset var 800 kronor för ett halvt hektar.

På denna tomt uppfördes en mindre fabriksbyggnad i gul tegel. Namnet blev **Halda**, bokstäver tagna av namnet Hammarlund.

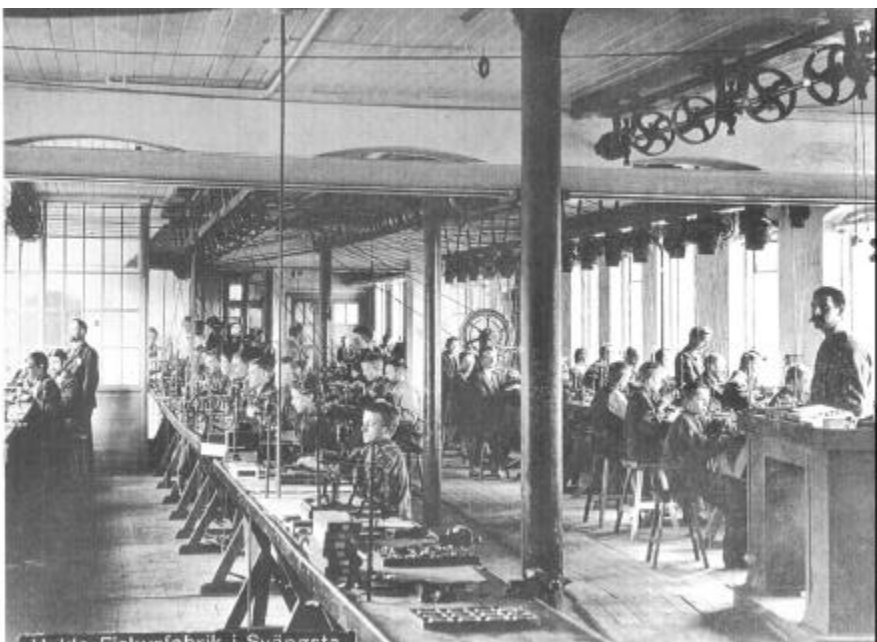
Haldafabriken var en finmekanisk industri, som ensam i landet skulle börja med ertillverkning.

År 1890 bildades bolag, benämnt **Halda Fickurfabrik AB**. Man vidtog en omfattande planering för verksamheten och en mångårig utbyggnads- och nybyggnadsperiod inleddes.

Man började också tillverkningen av **teluret**, ett telefonur med vilket man kunde kontrollera telefonsamtalens längd, **telecronen** som var början till vår telefonsvarare, **stickmaskinen**, **skrivmaskinen** och **taxametern**. Hammarlund var initiativtagare och konstruktör till samtliga.

Haldagården som låg där fabriken nu ligger

Interiör, stående längst till vänster Henning Hammarlund, längst till höger Carl-August Borgström.

25-årsjubileum 1912

År 1917 bildades ett nytt bolag, **Aktiebolaget Halda Fabriker**. Hammarlund avgick som verkställande direktör men kvarstod som konsulterande direktör fram till november 1918. Då lämnade han Svängsta och sin urfabrik. Han flyttade till Båstad där han avled år 1922.

Verkställande direktör för det nya bolaget blev ingenjör **H.A. Berggren**. Nu inriktade man sig enbart på tillverkning av skrivmaskiner.

År 1920 gick företaget i konkurs, produktionen gick på sparlåga fram till 1923.

År 1927 inköptes fabriken av ett konsortium i Malmö och **Halda Aktiebolag** bildades.

Under 1930-talets första hälft tillverkade företaget även stickmaskiner och myntväxlingsapparater.

År 1939 inköptes samtliga aktier i detta bolag av **AB Åtvidabergs Industrier**. Detta innebar ett verkligt uppsving för skrivmaskinstillverkningen.

Ett namnbyte på företaget ägde rum år 1957 då namnet Halda ersattes med **Facit**.

År 1964 ändrades bolagsnamnet igen, nu till **Facit-Halda Aktiebolag**.

Facit fick stora ekonomiska problem i början av 70-talet då de billigare och enklare elektroniska maskinerna successivt slog undan grunden för de mekaniska kontorsmaskinerna.

År 1973 köpte **Electrolux** upp hela Facitkoncernen och därmed även Halda.

De följande åren gick det sakta utför för fabriken. År 1980 kom de första uppsägningarna och förtidspensioneringarna.

År 1983 köptes företaget upp av **LM Ericsson** som sedan sålde det vidare år 1987 till ett **norskt företag**.

Vid årsskiftet 1992-93 meddelades det att företaget gått i konkurs och det var slutet för den gamla Halda fabriken.

Nere vid strandkanten mitt emot denna skylt ligger en **jättegräva** som upptäcktes när Hammarlund anlade trädgården till Halda. Den största grytan är nästan 4 m djup och har en kvarstående räfflad topp i mitten.